

Vikingetid: En statsmagt opstår

I 900-tallet opstod alvorlige grænseproblemer ved Dannevirke. Striden stod mellem Vesteuropas mægtigste hersker, den kristne, tyske kejser, og Harald Blåtand. Under pres gjorde kong Harald Blåtand kristendommen til statsreligion i Danmark.

I 979–81 stod Harald Blåtand bag opførelsen af fem store ringborge. Det var Fyrkat og Aggersborg i Nordjylland, Nonnebakken på Fyn, Trelleborg på Sjælland og formodentlig Borgeby i Skåne. Samtidig opførte kongen et storslået

broanlæg ved Raving Enge. Broen vidner om, at kongen anlagde et overordnet vejnet, der sikrede hurtig transport. Borgene og det centrale vejnet skal formodentlig ses i sammenhæng med samlingen af hele Danmark.

Danmark gik fra at være et nordisk hedensk samfund til en europæisk kristen civilisation. Storgodser og kongsgårde opstod over hele landet. De første byer blev grundlagt. Grundlaget for det historiske kongerige Danmark var blevet skabt.

Viking Age: The birth of the State of Denmark

In the 10th century, serious border problems had arisen at Denmark's southern border. The conflict was between Western Europe's mightiest ruler, the Christian, German Emperor and Harald Bluetooth. Under pressure, King Harald Bluetooth made Christianity the state religion of Denmark.

In 979–81 Harald Bluetooth commissioned the construction of five ring fortresses: Fyrkat and Aggersborg in North Jutland, Nonnebakken on Funen, Trelleborg on Zealand and probably also Borgeby in Scania in present-day Sweden.

In the same period, he had a magnificent bridge built at Raving Enge. The bridge testifies to the King's vision of a national road system. The forts and roads may be interpreted as part of the vision to unify Denmark.

Denmark went from being a Nordic, pagan society to a European, Christian civilisation. Large landed and royal estates arose across the whole of Denmark. The first towns were established. The foundation for the historic Kingdom of Denmark had been laid.

Wikinger zeit: Eine Staatsmacht entsteht

Im 10. Jahrhundert entstanden ernsthafte Grenzprobleme an Dänemarks Südgrenze. Es herrschte Streit zwischen dem mächtigsten Herrscher Westeuropas, dem christlichen deutschen Kaiser, und Harald Blauzahn. Unter Druck machte König Harald Blauzahn das Christentum zur Staatsreligion in Dänemark.

979-81 ließ Harald Blauzahn fünf große Ringburgen errichten: Fyrkat und Aggersborg in Nordjütland, Nonnebakken auf Fünen, Trelleborg auf Seeland und vielleicht auch Borgeby in Schonen. Gleichzeitig errichtete der König

eine grandiose Brückenanlage bei Raving Enge. Die Brücke zeugt davon, dass der König ein übergeordnetes Straßennetz anlegte. Alle Bautätigkeiten sind im Zusammenhang mit der Vereinigung Dänemarks zu sehen.

Dänemark entwickelte sich von einer nordischen heidnischen Gesellschaft zu einer europäischen christlichen Zivilisation. Im ganzen Land wurden große Güter, Königshöfe und die ersten Städte gegründet. Damit war die Grundlage für das Königreich Dänemark in historischer Zeit geschaffen.

Den store sten i skibets stævn er et minde om kvinden Vibrog. Hendes søn lod runeristeren hugge en tekst i stenen før den blev rejst. Kun få kunne riste og læse de magiske runer.

Jellingstenen kaldes Danmarks dåbsattest. Kristendommen blev dog indført gradvist. Allerede ved vikingetidens slutning var der bygget mange små trækirker i alle egne af landet. De var kun 10-20 m lange og hørte ofte til en stormandsgård.

Vikingetidens landsby bestod som regel af en 6-7 indhegnede gårde. Gårdene fordelte sig omkring en åben plads eller en gennemgående gade. Der skete store ændringer i landbruget: En ny plovtype blev indført, og markerne blev dyrket med faste skift i afgrøder.

ET SKIB PÅ LAND

Mellem to ældre høje og tæt ved en vigtig færdselsåre blev rejst en skibsætning i 900-tallet. Senere kom Hærvejen til at gå midt igennem monumentet. Stedet har på den måde haft betydning gennem flere tusind år.

Vikingskibet er et imponerende fartøj. Der kendes både fragtskibe og store krigsskibe med 30 par årer og 120 m² sejl. Plankerne blev hugget til med økser, og sejlet blev vævet af uld eller hør.

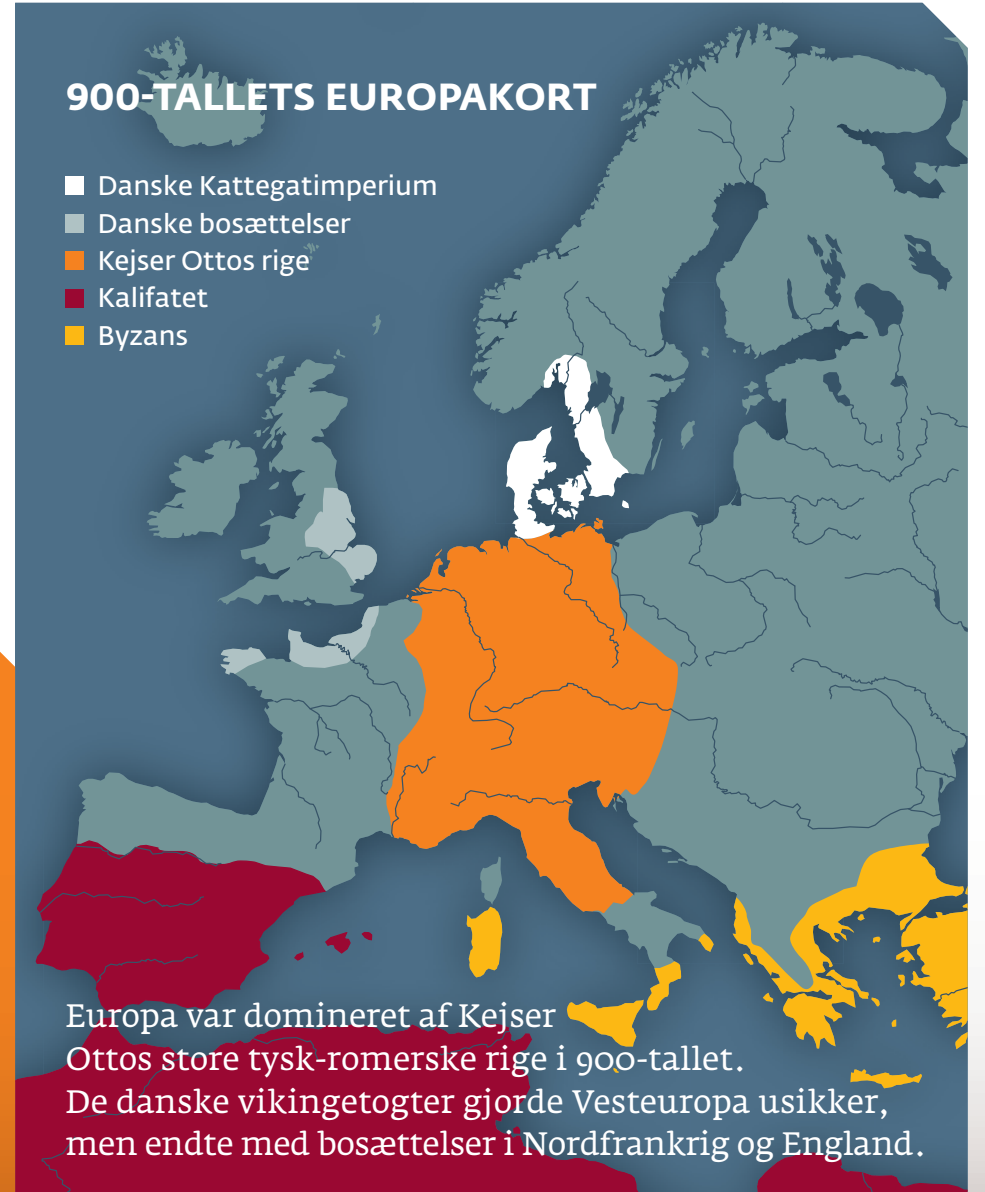
FÅ MERE VIDEN:

Andre runesten i området: Malt-stenen på Museet på Sønderskov, stenen ved kirken i Bække og stenen ved Læborg kirke.

kulturarv.dk/danmarks-oldtidilandskabet
1001fortaellinger.dk

900-TALLETS EUROPAKORT

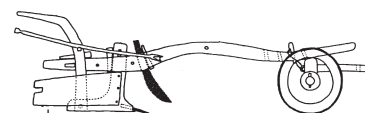
- Danske Kattegatimperium
- Danske bosættelser
- Kejser Ottos rige
- Kalifatet
- Byzans

Europa var domineret af Kejser Ottos store tysk-romerske rige i 900-tallet. De danske vikingetogter gjorde Vesteuropa usikker, men endte med bosættelser i Nordfrankrig og England.

TIDSLINJE

750 e.Kr. Bjowulfkvadet fortæller om danske helte og hofliv i en kongehal, der måske har ligget ved Lejre.

900-tallet Muldfjælsploven opfindes. For første gang har man en plov, der løsner og vender mulden.

2000 Vikingernes gamle guder dyrkes stadig. I 2003 blev Asatrossamfundet Forn Sidr godkendt af kirkeministeriet. I 2009 blev en hedensk gravplads indviet.

0

430 e.Kr. Den hellige Patrick udbreder kristendommen i Irland.

500

793 e.Kr. Vikinger angriber klosteret på øen Lindisfarne ved den engelske østkyst.

1000

1019-1035 e.Kr. Knud den Store herskede over Danmark og England fra 1019 - 1035. Med ham sluttede vikingetiden.

1500

1952 Vikingetiden er populær i film, tegneserier og teater. I 1952 opføres det første vikingespil i Frederikssund.

2000

Fortidsminder fra flere tider

Her ved Klebæk Høje (Bække-monumentet) ligger en 45 m lang skibssætning fra vikingetiden. Den er bygget med en ældre gravhøj fra bronzealderen som udgangspunkt, og med en runesten fra 900-tallet som stævn i den vestlige ende. Ved siden af ligger endnu en bronzealderhøj.

Monumentet blev fredet i 1890. Ved en udgravning i 1957-58 fandt man ud af, at de ni store sten var del af en skibssætning, der oprindeligt har bestået af ca. 60 rejste sten. Midt i skibet lå graven, som stensætningen formentlig er bygget over. Der blev kun fundet ganske få ting i graven, men muligvis har den været plyndret. Vi kan derfor kun gisne om, at den har tilhørt Vibrog - vikingekvinden, der nævnes på runestenen.

Monuments spanning the ages

The 45 m-long stone ship near Klebæk Høje (the Bække monument), dates back to the Viking Age. It was built starting from and on the line of an older burial mound from the Bronze Age, with a runic stone from the 900s forming the stem at the front, pointing west. It is flanked by another Bronze Age burial mound.

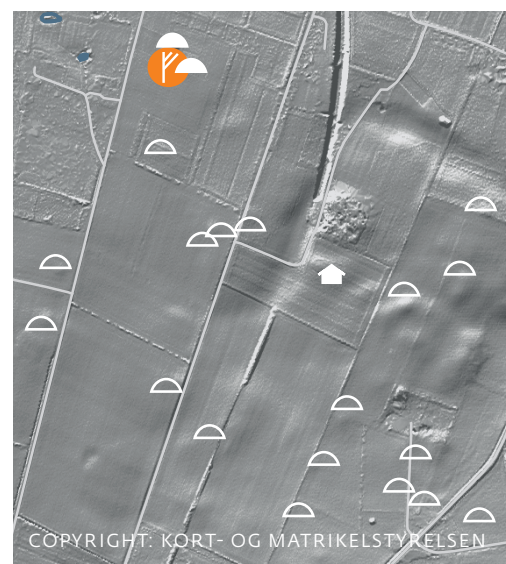
The monument has been protected since 1890. During an excavation in 1957-58, the nine large stones were found to be part of a stone ship that originally consisted of about 60 upright stones. A grave was found at its centre, and the stone ship had probably been built over this grave. Very few items were found in the grave but it may have been plundered at some point. We can only guess that it may have belonged to the Viking woman, Vibrog, whose name appears on the runic stone.

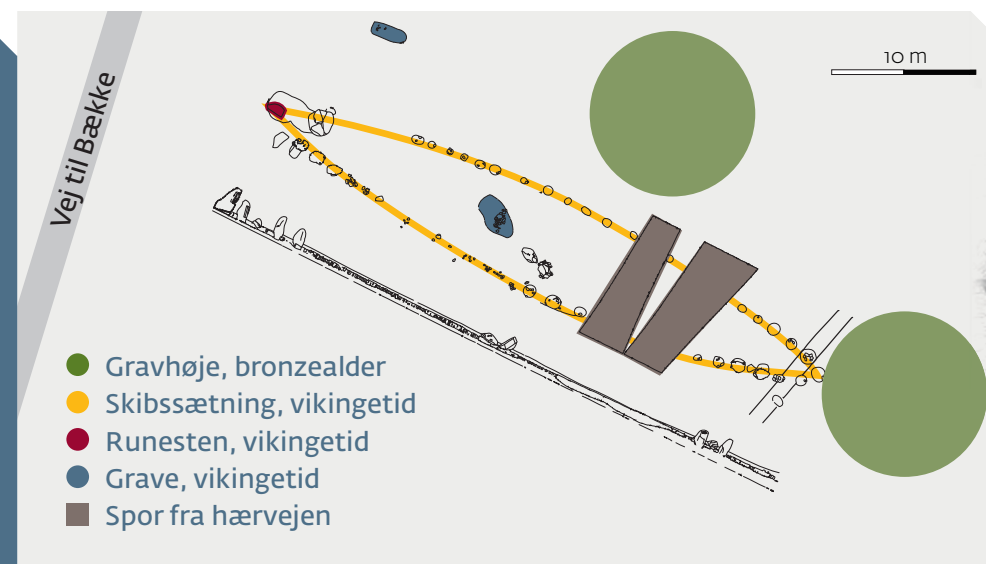
Vorgeschichtliche Denkmäler aus mehreren Epochen

Hier bei Klebæk Høje (Bække-Denkmal) liegt eine 45 m lange Schiffssetzung aus der Wikingerzeit. Ausgangspunkt für die Anlage war ein älterer Grabhügel aus der Bronzezeit. Ein Runenstein aus dem 10. Jahrhundert bildet den Steven am westlichen Ende. Daneben liegt ein weiterer bronzezeitlicher Hügel.

Die Anlage wurde 1890 unter Denkmalschutz gestellt. Bei einer Ausgrabung 1957-58 zeigte sich, dass die neun großen Steine zu einer Schiffssetzung gehörten, die ursprünglich aus ca. 60 aufrecht stehenden Steinen bestand. Mitten im Schiff lag das Grab, über dem die Schiffssetzung vermutlich errichtet wurde. Es wurden nur ganz wenige Gegenstände im Grab gefunden. Möglicherweise ist es geplündert worden. Wir können daher nur vermuten, dass es Vibrogs Grab war - jener Frau, deren Name auf dem Runenstein genannt wird.

Skibssætning med runesten (⚔) er opført i et område med mange gravhøje langs hærvejen. Kun de to nabohøje (Klebæk høje) er bevaret (⬤). Alle andre høje i rækken er forsvundet (⬤). Der er fundet spor efter bebyggelse i nærheden (🏠).

- Gravhøje, bronzealder
- Skibssætning, vikingetid
- Runesten, vikingetid
- Grave, vikingetid
- Spor fra hærvejen

Udgravningen viste, at der har gået en vej hen over skibssætningen. Vejen har givetvis været en del af Hærvejen; middelalderens hovedvej ned gennem Jylland.

Skib af sten

Skibet spillede en stor rolle i vikingetiden. Stensætningen ved Klebæk Høje og andre af de skibssætninger, der ligger på gravpladser, kan derfor ses som et symbol på skibe, der har fragtet de døde til dødsriget. Mange skibssætninger er opført omkring grave, men især flere af de større skibssætninger er uden grave. De kan have tjent helt andre formål.

Skibssætningerne er kendt i den mellemste og sydlige del af Skandinavien og rundt langs Østersøen. Langt de fleste ligger i Sverige, men også i Danmark er skibssætningen velkendt. Hovedparten af de danske stenskibe er rejst i den sidste del af jernalderen, men i Sverige er der også mange fra bronzealderen. Størrelsen på dem varierer fra nogle få meter til omkring 90 meter. I Jelling har der måske stået en knap 360 meter lang skibssætning.

Dead weight cargo

Ships played an essential role in Viking times. The stone ship near Klebæk Høje and other stone ships at burial sites symbolise the ships with their precious cargo – the souls of the deceased bound for the land of the dead. Though often stone ships were built around graves, many of the larger stone ships have no graves. They may have served very different purposes.

The central and southern parts of Scandinavia and the areas along the coast of the Baltic Sea are known for their stone ships. Most of the Danish stone ships were erected in the later part of the Iron Age, but in Sweden, many date back to the Bronze Age. They vary in size – from several metres up to about 90 metres. The town of Jelling may have had a stone ship measuring almost 360 metres in length.

Schiff aus Steinen

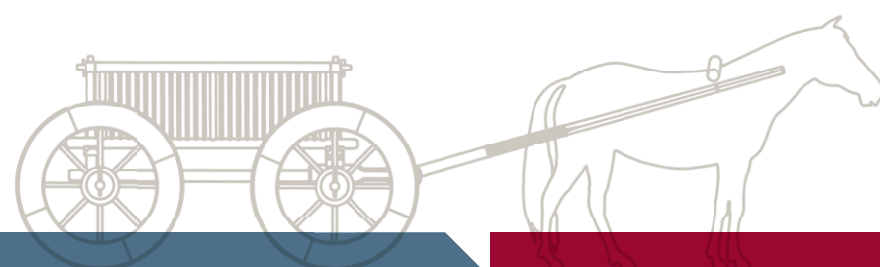
Das Schiff spielte in der Wikingerzeit eine große Rolle. Die Steinsetzung bei Klebæk Høje und weitere Schiffssetzungen auf Grabplätzen sind daher möglicherweise Symbole für die Schiffe, die die Toten ins Totenreich brachten. Viele Schiffssetzungen wurden um Gräber herum errichtet, aber insbesondere mehrere der größeren weisen kein Grab auf. Sie können ganz anderen Zwecken gedient haben.

Schiffssetzungen sind aus dem mittleren und südlichen Teil Skandinaviens und um die Ostsee herum bekannt. Der Großteil der dänischen Steinschiffe wurde im letzten Teil der Eisenzeit errichtet, in Schweden dagegen gibt es auch viele aus der Bronzezeit. Ihre Größe reicht von wenigen Metern bis etwa 90 m. In Jelling gab es vielleicht eine knapp 360 m lange Schiffssetzung.

Fra Jylland og Fyn kendes 19 steder med skibssætninger, men mange af dem er i dag forsvundet. På de navngivne lokaliteter på kortet kan man stadig se bevarede skibssætninger.

● Skibssætning

REJSENDE

Vikingetidens handelsfolk rejste langt. I byer som Hedeby og Ribe kunne man købe varer fra nær og fjern. Ottar var en købmand fra Nordnorge. Han har fortalt om sine rejser mod syd.

VIKINGEGEOGRAFI:

Det tog Ottar 5 dage at sejle fra Oslofjorden til Hedeby lige syd for grænsen. En købmand, der hed Wulfstan, rejste fra Hedeby til Estland på 7 dage.

Hvor langt rejser du på 5 dage?

VIDSTE DU ...

- at skibet var symbol på magt og kontakt med guder
- at Odins magiske skib hed Skibladnir. Det kunne foldes sammen, når det ikke skulle bruges
- at det længste rigtige vikingeskib af træ er 36 m langt

